

מבוא

שלום לכולם. ברוכות הבאות לעיניים על עזה. ההתכנסות היומית שלנו שהיא חיבור של מחאה ולמידה. היום אנחנו גאות במיוחד לארח כאן את חברת הכנסת עאידה תומא-סלימאן, חברת סיעת חד"ש בכנסת מזה 10 שנים. עאידה היא פעילה – היא קודם כל פעילה מאוד – היא פעילה פמיניסטית, היא פעילה עם סטודנטים וסטודנטיות בקמפוסים, והייתה העורכת הראשית גם של עיתון אל-איתחאד. היא תדבר איתנו היום על ההשמדה בעזה. הצטלבות של רגש ומוסר. חברת הכנסת תומא-סלימאן תדבר במשך שמונה דקות ואחר כך נשאיר זמן לדיון קצר. אני מזכירה שמי שרוצה לשאול שאלה יכולה לעשות את זה בצ'אט, ואני אקריא את השאלה לעאידה והיא תוכל לענות. עאידה, הבמה שלך. תודה רבה שבאת אלינו היום.

הרצאה

תודה, תודה איילת. תודה לכל הנוכחים איתנו. אני מאוד מודה על ההזדמנות להופיע בפני הנוכחים, אבל גם לדבר אולי בפעם ראשונה על מה שקורה בשנתיים האחרונות מזווית אחרת לגמרי. לא כפוליטיקאית אלא כבן אדם, כמישהו שיש בו עדיין אנושיות ומסתכל על מה שקורה. ואני חושבת איך אנחנו נראה אחרי מלחמת ההשמדה הזו. אני קמתי היום בבוקר לידיעה שהצבא הפציץ אוהל עיתונאים מול בית-חולים שיפא, ונהרגו, נרצחו שישה עיתונאים. אחד מהם עם פנים שאני לא מכירה באופן אישי [אנס א-שריף], אבל כמו שירין אבו עאקלה הוא נכח בבית שלנו, בסלון הבית של כמעט כל בית ערבי, ואנחנו מרגישים שאנחנו מכירים אותו. אני מספרת את זה כי להגיד לכם את האמת. לא נותנים לנו הזדמנות להביע את הרגשות שלנו במלחמה הזו. והרגשות הולכים ומתעצמים ומצטברים, ואנחנו לא מדברים עליהם, ואני חושבת שהם [הרגשות האלה] מחליטים הרבה פעמים מה אנחנו עושים כלפי המלחמה הזו. הרגשות האלה מובילים אותנו, לפחות מובילים אותי, בהרבה מהעשייה שאני עושה. ואני יודעת שאני כבר שנתיים כועסת, וכועסת מאוד, ומרגישה חוסר אונים שלא הכרתי בחיים שלי. כל מה שאנחנו עושים עדיין מרגיש שהוא פחות ממה שדרוש כדי לנסות להשפיע, ולעצור את מלחמת ההשמדה המטרופת הזו, את הפשיזם המתחולל בתוך המדינה, ואת ההרג היומיומי ואת הרג הנפש היומיומי.

אני חושבת שיש כאב, וכאב עמוק של כולנו. אף אחד מאיתנו לא מרגיש שמח בימים האלה באמת, במיוחד כשזה קשור למלחמה. שני הצדדים איבדו, ואיבדו המון, אבל בעיקר אנחנו הולכים ומאבדים את צלם האנוש בתוכנו. אני חושבת שהכעס הזה והרגשת חוסר האונים – ואל תבינו לא נכון, חוסר אונים זה לא אומר שאנחנו יושבים בבית ולא עושים כלום. חוסר אונים זה לא שאנחנו לא זזים, אלא ההרגשה שכל מה שאנחנו עושים הוא לא מספיק – אבל זה יוצר משבר אמון די רציני שנצטרך להתייחס אליו אחרי המלחמה. זה מתחיל להתבטא לא רק בין הפלסטינים לישראלים באופן כללי. זה גם חוסר אונים בתוכנו פה, בתוך ישראל, גם בין חלקים מהאוכלוסייה היהודית אבל גם כן ובעיקר בין האוכלוסייה הערבית לרוב היהודי. יש עבודת שיקום שנעשית. אבל המשבר הזה נוכח, ונוכח בצורה מאוד גדולה.

בעניין המוסר, אנחנו כל הזמן מרגישים, אני מרגישה, שכל הזמן בוחנים את המוסריות שלי כאשר יש לי עמדות בעניין בפשעים שהתחוללו בשבעה באוקטובר. אבל גם היום, כל פעם שאנחנו מבטאים את הרגשות שלנו, זה כאילו שאנחנו מפרים את המוסר או שאנחנו עוברים על המוסר. ואני שואלת את עצמי: המלחמה הזו יצרה מצב חדש, לפחות לפני המלחמה הזו אנחנו הרגשנו שיש מוסר בינלאומי, שיש חוק בינלאומי, שיש לנו מן המשותף בין האנושות. והכל הולך ומתכרסם, ולא רק הולך ומתכרסם, תוך כדי השתיקה הרועמת של המדינות, אפילו של גורמי החוק הבינלאומי, שלא מצליחים לנקוט בצעדים שיעצרו או שישפיעו על מהלך הדברים. ותוך כדי כך הרבה מהדברים שחשבנו שהם מוסר א'-ב': של פגיעה באזרחים, של פגיעה בילדים, של פגיעה בנשים, של השמדת מערכת הבריאות במקום מסוים, השמדת היסטוריה שלמה של מקום מסוים, טרנספר או טיהור אתני שמתחולל מול העיניים. ויש לא רק גם שתיקה, אלא הצדקה בהרבה מקרים. מה זה אומר על מערכת המשפט הבינלאומי? האם היא התגלתה בחולשותיה, או האם באמת תוך כדי הריסת בתי חולים ובתי משפט בעזה, הורסים גם את החוק הבינלאומי והורסים את המוסר האנושי? כלומר, מערכת ההשמדה לא רק פועלת בעזה, היא פועלת בכמה רבדים ובכמה מקומות. ואנחנו נצטרך להתחיל לחשוב באופן די רציני. אנחנו עדיין בתוך האירוע לצערי הרב, בתוך מלחמת ההשמדה.

אנחנו עדיין צוברים כעסים וחוסר אונים וכאב עמוק, אבל חייבים להבין שאנחנו נצטרך לבנות את הכל מחדש, או לשקם את הכל מחדש. עם מערכת השיקום לעזה נצטרך מערכת שיקום גם כן למוסר שלנו, לחוקים שיקבעו את עתיד, את האנושות. אני זוכרת בתחילת המלחמה, אמרתי שאחרי מלחמת העולם השנייה נאמר "never again". ואני בטוחה שהעולם אז לא התכוון never again for the jews, אלא לכלל האנושות. ולצערי הרב בגדנו באמירה הזו, והעולם בינתיים בוגד. אני חושבת שהמאבק שלנו – מאד חשוב להדגיש הוא גם כן מאבק לשחרור העם הפלסטיני מהכיבוש – אבל הוא מאבק הרבה יותר רחב. זה לא במקרה שהאנושות מתגייסת במאבק הזה ויוצאת בהמוניה ברחובות העולם. כי כולם מבינים שהמאבק הזה וההגנה היא לא רק על העם הפלסטיני. מה שקורה לעם הפלסטיני, לאנשים בעזה, עלול לקרות לכל אחד ואחד מאיתנו, אם מפרים את ערכי המוסר, את החוק הבינלאומי, ואת האפשרות שהאנושות תוכל לטפל מעבר לרגשות גם בגבולות של ההשתוללות הקיימת.